

**PEDAGOGIKA
IGNACJAŃSKA
HISTORIA
TEORIA
PRAKTYKA**

Redakcja naukowa
Anna Królikowska

Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum”
Wydawnictwo WAM

Kraków 2010

WSTĘP

Idea tej książki zrodziła się w związku z jubileuszem 20-lecia istnienia Ignatianum – Wyższej Szkoły Filozoficzno-Pedagogicznej w Krakowie, prowadzonej przez zakon jezuitów, która rozpoczęła swoją działalność zaraz po zmianie systemowej w 1989 roku.

Sam tytuł książki może budzić kontrowersje: edukacja ignacjańska czy jezuicka. Św. Ignacy – założyciel zakonu jezuitów (Towarzystwa Jezusowego) – nie stworzył własnego systemu edukacyjnego. Nie to było celem u progu działalności Towarzystwa Jezusowego. Jednak dał dla niego podstawy w postaci *Ćwiczeń duchownych*. Tego rodzaju spory stają się bezprzedmiotowe w momencie, kiedy uświadomimy sobie, że od XVI wieku jezuita odgrywali istotną rolę w kształceniu i wychowaniu młodych ludzi. Ogromna liczba instytucji edukacyjnych na całym świecie – kolegiów, uniwersytetów – świadczy o randze jezuickiej propozycji edukacyjnej.

Kontrowersje może budzić również użycie w tytule książki pojęcia pedagogika. Jako nauka o wychowaniu pedagogika systematycznie stawia i metodycznie rozwiązuje problemy związane z procesem wychowania, z instytucjami, w ramach których ten proces jest prowadzony, z samymi uczestnikami sytuacji wychowawczej (wychowanek – wychowawca) itp. W odniesieniu

do nauki należy podkreślić fakt, że aby dany rodzaj działalności społecznej człowieka można było określić mianem nauki, musi ona spełniać określone kryteria, jak chociażby posiadać swój przedmiot badań, własny warsztat metodologiczny, określony system pojęć, swoje miejsce w systemie nauk¹. Jako nauka pedagogika „zajmuje się identyfikowaniem, nazywaniem oraz definiowaniem wszystkich faktów składających się na praktykę edukacji”². Powstaje zatem pytanie, czy pedagogika ignacjańska spełnia te kryteria. Wydaje się, że skoro używa się pojęcia „pedagogika katolicka”³, równie uzasadnione wydaje się użycie pojęcia „pedagogika” z przymiotnikiem „ignacjańska”, która rozwija się na fundamencie pedagogiki katolickiej. Ma ona bowiem swoją teorię (począwszy od *Ratio studiorum*), posiada również podstawy filozoficzne (antropologia chrześcijańska) i aksologiczne, dysponuje również siecią placówek oświatowych, za pomocą których przez ponad pięć wieków z sukcesem realizuje proces edukacyjny.

Nie bagatelizując bynajmniej kwestii spornych czy wątpliwych, warto podkreślić, że pedagogika ignacjańska może stanowić alternatywę dla współczesnych pedagogik, dając człowiekowi XXI wieku narzędzie osobistego pełnego rozwoju w kluczu wartości, w otwarciu na świat i płynące z niego wyzwania, ucząc krytycznego myślenia, tak przydatnego w kontekście postmodernistycznego pluralizmu.

Niniejsza książka jest owocem refleksji zarówno jezuitów, jak i osób świeckich, zaangażowanych w kształcenie i wychowanie „ludzi dla innych”. Składa się z czterech rozdziałów. Pierwszy

¹ Por. K. Rubacha, *Pedagogika jako nauka*, w: *Pedagogika*, t. 1, red. Z. Kwieciński i B. Śliwerski, Warszawa 2004, s. 18.

² Tamże, s. 24.

³ Por. na przykład: K. Czuba, *Chrześcijański system wartości fundamentem pedagogiki katolickiej*, „Pedagogika Katolicka” 2007, nr 1a; J. Kostkiewicz, *O potrzebie pedagogiki katolickiej jako kierunku [specjalności] edukacji uniwersyteckiej*, „Pedagogika Katolicka” 2007, nr 1; J. Zimny, *W kierunku pedagogiki katolickiej*, Stalowa Wola 2008; M. Nowak, *Wychowanie religijne w pedagogice katolickiej XX wieku*, „Paedagogia Christiana” 2001, nr 1, s. 43-69; A. Rynio, *Pedagogika katolicka. Zagadnienia wybrane*, Stalowa Wola 1999.

rozdział został poświęcony *Ćwiczeniom duchownym*⁴ jako dokumentowi, który stanowi podstawę duchowości ignacjańskiej, a z czasem stał się inspiracją dla pedagogiki ignacjańskiej. Drugi rozdział zaprowadzi czytelnika do źródeł, fundamentów pedagogiki ignacjańskiej. Trzeci rozdział stanowi współczesne odczytanie i zastosowanie głównych idei pedagogiki ignacjańskiej w praktyce pedagogicznej, natomiast rozdział czwarty poświęcony został jezuickim placówkom oświatowym na całym świecie z szerszą prezentacją jednej placówki zagranicznej oraz jubileata – „Ignatianum”.

Anna Królikowska

⁴ Łacińska nazwa tego dokumentu brzmi *Exercitia Spiritualia*. W języku polskim możemy spotkać dwie wersje tłumaczenia: *Ćwiczenia duchowne* (częściej) albo *Ćwiczenia duchowe* (tytuł lansowany przez jezuickie centra duchowości uznające przymiotnik „duchowe” za bardziej adekwatny w języku polskim). Więcej na temat tytułu książeczki *Ćwiczeń* por. J. Kołacz, *Słownik języka i kultury jezuitów polskich*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2006, s. 77n. W tej książce używane są oba tytuły, zawsze jednak chodzi o to samo dzieło św. Ignacego Loyoli.